

Merknader til forskrift til lov om Haagkonvensjonen 1996 om sentralmyndigheten mv.

Fastsatt av Barne- og likestillingsdepartementet 7. juni 2016

Barne- og
likestillingsdepartementet

Til § 1

Paragraf 1 gjengir at Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet er sentralmyndighet i Norge for Haagkonvensjonen 1996. Dette følger av kongelig resolusjon 4. mars 2016 fastsatt i henhold til lov 4. september 2015 nr. 85 om gjennomføring av konvensjon 19. oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn (lov om Haagkonvensjonen 1996) § 2 første ledd. Forskriften § 1 har et pedagogisk siktemål.

Til § 2

Paragraf 2 gjelder sentralmyndighetens oppgaver. Paragraf 2 har et pedagogisk siktemål. Det vises til at sentralmyndighetens virksomhet mv. er omtalt i Prop. 102 LS (2014-2015) kapittel 7 og merknaden til de enkelte bestemmelsene til lov om Haagkonvensjonen 1996 punkt 13.1.

Første ledd første punktum gjelder sentralmyndighetens oppgaver etter konvensjonen. *Annet punktum* gjelder oppgavene etter lov om Haagkonvensjonen 1996. Første og annet punktum omtales samlet nedenfor.

Sentralmyndighetene har en nøkkelfunksjon i samarbeidet mellom konvensjonsstatene og skal etter Haagkonvensjonen 1996 artikkel 30:

- Samarbeide med hverandre og sikre samarbeid mellom kompetente myndigheter i egne stater for å oppnå formålene med konvensjonen.
- I forbindelse med anvendelsen av konvensjonen, formidle informasjon om statens lover og tjenester om beskyttelsestiltak for barn.

Sentralmyndigheten har etter konvensjonen ansvar for å sikre at kompetente myndigheter samarbeider for å nå konvensjonens formål. Sentralmyndigheten må derfor informere og veilede om konvensjonen og bistå ved opplæring.

Loven om Haagkonvensjonen 1996 innebærer at det er vedtatt at sentralmyndigheten skal ha flere oppgaver enn det som er et minimum etter konvensjonen. Oppgavene til sentralmyndigheten følger dermed både av Haagkonvensjonen 1996 og lov om Haagkonvensjonen 1996. Sentralmyndigheten må dessuten operere i tråd med de til enhver tid gjeldende forbehold, erklæringer og eventuelle innsigelser mot samarbeid med tiltredende stater. Følgende forbehold og erklæringer er avgitt ved ratifikasjon:

- Norge vil i medhold av artikkel 60 nr. 1 ta forbehold mot bruken av fransk, jf. artikkel 54 nr. 2.
- Norge vil i medhold av artikkel 34 nr. 2 erklære at slike anmodninger som nevnt i Haagkonvensjonen 1996 artikkel 34 nr. 1 bare skal oversendes til dens myndigheter via dens sentralmyndighet.
- Norge vil i medhold av artikkel 44 erklære at anmodninger etter artiklene 8, 9 og 33 skal rettes til sentralmyndigheten.

Anmodninger til Norge skal i hovedsak via sentralmyndigheten, og dette vil i stor grad være henvendelser om informasjon og sosialrapporter. Departementet forutsetter at dersom en kompetent utenlandsk myndighet likevel sender en anmodning direkte til kompetent norsk

myndighet, skal den norske myndigheten først orientere sentralmyndigheten før den behandler anmodningen. Dette sikrer effektivitet samtidig som man får sikkerhet for at saken behandles i tråd med konvensjonen. Svaret til utenlandsk myndighet må ikke gå via sentralmyndigheten, men sentralmyndigheten må få kopi dersom svar sendes direkte, og sentralmyndigheten bør i mange tilfeller bistå og formidle svaret. Når det gjelder anmodninger fra Norge, kan kompetent norsk myndighet selv henvende seg direkte til utenlandsk sentralmyndighet eller kompetent myndighet (avhengig av hva som er fastsatt om dette i den enkelte konvensjonsstat). Også i disse tilfellene må sentralmyndigheten veilede ved behov og kan også bistå med å formidle anmodningen.

I lov om Haagkonvensjonen 1996 § 4 første ledd er det fastsatt at anmodninger fra en kompetent myndighet i en annen konvensjonsstat om utlevering av opplysninger etter artikkel 34, i forbindelse med at en kompetent myndighet vurderer å treffe et beskyttelsestiltak, skal rettes til norsk sentralmyndighet.

Det er regulert i lovens § 5 første ledd at anmodninger fra kompetente myndigheter i øvrige konvensjonsstater om overføring av jurisdiksjon etter artiklene 8 og 9, skal rettes til sentralmyndigheten i Norge som skal videreformidle anmodningene til kompetent norsk myndighet. Den myndigheten i Norge som er eller vil være kompetent, kan rette anmodning til en annen konvensjonsstat om overføring av jurisdiksjon i henhold til § 5 annet ledd. Departementet forutsetter her at norsk sentralmyndighet kan bistå.

Det er regulert i lovens § 6 at dersom en kompetent myndighet i en annen konvensjonsstat anmoder om å plassere et barn i Norge etter artikkel 33, skal anmodningen sendes til sentralmyndigheten. Departementet legger til grunn at sentralmyndigheten også her må videresende anmodningen til kompetent norsk myndighet, og det forutsettes at sentralmyndigheten bistår i saken ved behov i tråd med bestemmelser i konvensjonen og lov om Haagkonvensjonen 1996.

Artikkel 32 regulerer en oppgave som sentralmyndigheten kan utføre direkte eller via offentlige myndigheter eller andre organer, uten at dette er noen plikt. Etter en grunnlagt anmodning fra en sentralmyndighet eller annen kompetent myndighet i en konvensjonsstat som barnet har en vesentlig tilknytning til, kan sentralmyndigheten (eller andre offentlige myndigheter eller organer) i konvensjonsstaten der barnet har vanlig bosted og oppholder seg, a) legge fram en rapport om barnets situasjon eller b) anmode den kompetente myndighet i sin stat om å vurdere behovet for å treffe tiltak for beskyttelse av barnet eller dets formue. I henhold til lov om Haagkonvensjonen 1996 § 4 første ledd første punktum er det fastsatt at anmodninger etter artikkel 32 skal rettes til sentralmyndigheten.¹ Dersom kompetent norsk myndighet får slik anmodning direkte, skal denne orientere sentralmyndigheten som eventuelt kan bistå.

Sentralmyndigheten har også andre oppgaver etter konvensjonen:

¹ Når Norge har bestemt at også anmodninger etter artikkel 32 skal rettes til sentralmyndigheten, er dette en intern norsk regulering som er hensiktsmessig ut fra norske forhold.

- Anmodninger om bistand fra norske myndigheter etter artikkel 35 nr. 1 (bistand til gjennomføring av beskyttelsestiltak) og nr. 2 (anmodninger fra en forelder ved spørsmål om samvær) kan rettes til sentralmyndigheten eller til annen kompetent myndighet i Norge, jf. lov om Haagkonvensjonen 1996 § 4 første ledd annet punktum.
- Etter artikkel 31 skal sentralmyndigheten i en konvensjonsstat, enten direkte eller via offentlige myndigheter eller andre organer, ta alle passende forholdsregler for å –
 - a) lette kommunikasjonen og tilby assistanse som fastsatt i artiklene 8 og 9
 - b) via mekling eller liknende metoder, legge til rette for avtaleløsninger som kan beskytte barnets person eller formue i situasjoner som denne konvensjon gjelder for
 - c) etter anmodning fra en kompetent myndighet i en annen konvensjonsstat, bistå med å finne ut hvor barnet er, når det ser ut til at barnet kan oppholde seg på den anmodede stats territorium og ha behov for beskyttelse der.

Opgavene som følger av artikkel 31 kan utøves direkte av sentralmyndigheten, eller indirekte gjennom offentlige myndigheter eller andre organer. Departementet forutsetter at sentralmyndigheten i sin formidling av henvendelser og bistand kan oppfordre til minnelige løsninger og for øvrig henviser til at familieverntjenestene kan yte hjelp til å bedre foreldresamarbeidet for tidligere partnere eller foreldre med felles barn som aldri har bodd sammen. Sentralmyndigheten kan også ved behov veilede om mekling i saker for domstolen. For å reise sak etter barneloven om foreldreansvar, bosted eller samvær, er mekling et vilkår, jf. barneloven § 56 annet ledd. Slik mekling foretas etter forskrift 18. desember 2006 nr. 1478 om mekling etter ekteskapsloven og barneloven. Når det verserer sak for domstolen, skal dessuten dommeren på hvert trinn av saken legge forholdene til rette for forlik i saker som er egnet for det, jf. barneloven § 59.

Mekling og liknende metoder for å oppnå minnelige løsninger er for øvrig omtalt i Prop. 102 LS (2014-2015) punkt 3.2.4.3. Det vises der til at mekling og liknende metoder er sentrale virkemidler for å oppnå de overordnede formålene med konvensjonen.² I Practical Handbook on the operation of the Hague Convention of 19 October 1996 on Jurisdiction, Applicable Law, Recognition, Enforcement and Co-operation in Respect of Parental Responsibility and Measures for the Protection of Children (Practical Handbook 2014) punkt 11.11 vises til at oppgavene etter artikkel 31 kan utøves for eksempel gjennom International Social Service (ISS) som bistår ved mekling i mange konvensjonsstater. ISS er et nettverk av nasjonale organer mv. og er representert i mer enn 120 land. ISS har ingen norsk gren, men henvendelser fra ISS i andre land kan rettes til Bufdir som formidler kontakt med aktuelle myndigheter i Norge. Se dessuten Explanatory Report, Lagarde 1998 punkt 140.

Kommunikasjon og samarbeid som er påkrevet etter artikkel 36 som gjelder barn i alvorlig fare, kan utøves gjennom eller med støtte fra sentralmyndigheten, jf. Practical Handbook 2014 punkt 11.12. Artikkel 36 i konvensjonen fastsetter at dersom barnet er i alvorlig fare, skal de kompetente myndigheter i konvensjonsstaten der tiltak for beskyttelse av barnet er truffet eller blir vurdert, dersom de får opplysninger om at barnets bosted er endret eller at barnet oppholder seg i en annen stat, underrette myndighetene i den andre staten om den aktuelle faren og om de tiltak som er truffet eller blir vurdert.

² Mekling er omtalt i Practical Handbook 2014 punkt 13.46 flg., og den viser til «Guide to Good Practice under the Hague Convention of 25 October 1980 on the Civil Aspects of International Child Abduction – Mediation [...]». Selv om denne guiden i utgangspunktet kun gjelder barnebortføring, er mye av innholdet anvendelig på mekling også i internasjonale familietvister.

Forskriften § 2 *annet ledd* gjelder attester om foreldremyndighet etter konvensjonen artikkel 40. Formålet med en attest er å lette behandlingen av saker om barnet som behandles i en annen stat enn der hvor foreldremyndighet er etablert. I lov om Haagkonvensjonen 1996 § 8 er det fastsatt at fylkesmannen har kompetanse til å utstede attest i henhold til konvensjonen artikkel 40 «til den eller dem som har foreldremyndighet for barnet, og til den eller dem som er verge for barnet, så lenge barnet har vanlig bosted i Norge.» (Departementet gjør oppmerksom på at lov om Haagkonvensjonen § 8 og begrepet «foreldremyndighet» her skal forstås som «foreldreansvar».)

Departementet understreker at det også er en forutsetning for at fylkesmannen kan utstede attest at foreldreansvaret for/vergemålet over barnet følger av norsk rett.

Det er fastsatt at sentralmyndigheten ved behov kan veilede fylkesmannen og den som har foreldreansvar eller vergemål og som ber om slik attest. Sentralmyndigheten har etter konvensjonen ansvar for å sikre at kompetente myndigheter samarbeider for å nå konvensjonens formål. Sentralmyndigheten må derfor informere og veilede om konvensjonen og bistå med opplæring.

Attesten som fylkesmannen kan utstede, skal angi i hvilken egenskap vedkommende har rett til å handle etter norsk rett, og hvilke beføyelser vedkommende har. De attester som kan utstedes etter norsk rett er dokumentasjon på *foreldreansvar eller vergemål* som følger av norsk rett, det vil si som følger direkte i kraft av loven, er avtalt eller som er fastsatt ved avgjørelse.

Attest utstedes kun når den som har foreldreansvar/vergemål ber om det. Det er en forutsetning for utstedelse av attester at barnet har vanlig bosted i Norge, og foreldreansvaret vil normalt være registrert i Folkeregisteret. Det gjelder ingen plikt til å utstede attest, og slik attest bør normalt ikke utstedes når omsorgen for barnet er overtatt av barneverntjenesten. Formålet med en slik attest er som nevnt å lette behandlingen av saker om barnet som behandles i en annen stat enn der hvor foreldremyndighet er etablert. En attest som legitimerer at foreldre (som i henhold til et barnevernvedtak ikke har daglig omsorg for barnet) har myndighet over barnet, kan lett gi et feilaktig eller mangelfullt bilde av hvem som kan ta beslutninger om barnet og representere barnet. Dersom attest etter en nærmere vurdering likevel utstedes i et slikt tilfelle, må attesten redegjøre for hvilken myndighet foreldre med foreldreansvar har og hvilken myndigheten barneverntjenesten har. Det å utstede en attest eller la være å utstede en attest er ikke avgjørelser som kan påklages. Det vises for øvrig til merknaden til § 8 i Prop. 102 LS (2014-2015).

Departementet gjør oppmerksom på at det er den som ber om attesten, som må dokumentere foreldreansvaret/vergemålet. Det vil si at det er den som ber om slik attest som må be om utskrift fra Folkeregisteret, legge frem en avgjørelse eller legge frem eventuelle opplysninger eller dokumentasjon som er nødvendige for at fylkesmannen skal kunne ta stilling til at foreldreansvaret følger av loven. Det samme gjelder dokumentasjon knyttet til vanlig bosted.

Generelt om sentralmyndighetens virksomhet

Sentralmyndighetens oppgaver knyttes til internasjonalprivatrettslige spørsmål og samarbeid. Sentralmyndigheten skal derfor ikke gi råd om materielle juridiske spørsmål i enkeltsaker, for eksempel om hvorvidt barneverntjenesten skal fremme sak om omsorgsovertakelse eller

overføre jurisdiksjonen i saken til et annet konvensjonsland. Men sentralmyndigheten må veilede om hva det innebærer å overføre jurisdiksjonen og bistå ved eventuell overføring. Sentralmyndigheten bør ha en pådriverrolle overfor barneverntjenester og andre som henvender seg, når det gjelder å oppfordre til samarbeid med kompetente myndigheter i andre stater.

Når det gjelder føringer om og forventninger til hvordan sentralmyndigheten skal samarbeide med andre sentralmyndigheter mv. i praksis, har Haagkonferansen utgitt håndbøker som er vedtatt av Rådet i Haagkonferansen. Det vises til Practical Handbook 2014 punkt 11.4 flg. I punkt 11.8 vises også til at nyttig informasjon når det gjelder etablering og drift av sentralmyndigheten foreligger i Guide to Good Practice under the Hague Convention of 25 October 1980 on the Civil Aspects of International Child Abduction. Denne gjelder Haagkonvensjonen 1980 om barnebortføring, men i Practical Handbook 2014 vises til at prinsipper og praksis også er relevante når det gjelder Haagkonvensjonen 1996. Det vises blant annet til forventninger om effektivt samarbeid, at kommunikasjonen skal være klar og effektiv, at de skal ha en konsistent tilnærming til henvendelser, samt at administrative prosedyrer mv. skal være lett tilgjengelige og forståelige. Det forutsettes også at sentralmyndigheten skal gjennomgå og vurdere prosedyrene sine etter hvert som de får mer erfaring med konvensjonen i praksis og informasjon om praksis i andre land.

Departementets konvensjons- og lovgivningsansvar

Det følger av statens (Norges) medlemskap i Haagkonferansen og konvensjonens bestemmelser om statenes kompetanse, at departementet/regjeringen har et ansvar som ikke defineres som sentralmyndighets oppgaver. Departementet har et overordnet ansvar for at Norge overholder sine konvensjonsforpliktelser og må derfor få informasjon om hvordan konvensjonen virker i praksis samt følge med på utviklingen på området. Departementet har også lovgivningsansvar for lov om Haagkonvensjonen 1996. Som følge av dette ligger blant annet følgende oppgaver hos departementet:

- vurdere behovet for endringer i lov om Haagkonvensjonen 1996 mv. eller annen nasjonal lovgivning for å sikre best mulig gjennomføring og etterlevelse av konvensjonen
- utarbeide forskrifter og rundskriv med hjemmel i lov om Haagkonvensjonen 1996
- vurdere behovet for innsigelser mot nye konvensjonsstater som tiltrer
- vurdere behov for å inngå avtaler med en eller flere konvensjonsstater for å forbedre anvendelsen av bestemmelsene om samarbeid etter konvensjonen
- være med i norske delegasjoner til sentrale møter i Haagkonferansen mv. der det forventes at medlemsstaten er representert
- besvare henvendelser fra Haagkonferansen om norsk gjennomføring av konvensjonen mv.

Til § 3

Paragraf 3 gjelder Haagkonvensjonen 1996 artikkel 54 som fastsetter at enhver henvendelse som sendes til sentralmyndigheten eller annen myndighet i en konvensjonsstat, skal være på originalspråket og skal være ledsaget av en oversettelse til det offisielle språk i den andre staten. Dersom den andre staten har flere offisielle språk, er det tilstrekkelig med oversettelse til ett av de offisielle språk i den andre staten. (Merk at oversettelsen av den offisielle engelske versjonen av konvensjonen til norsk her er upresis, og departementet legger den engelske versjonen til grunn.) Dersom oversettelse til et offisielt språk ikke lar seg gjøre, skal oversendelsen inkludere en oversettelse til fransk eller engelsk. Det vises for øvrig til

Explanatory Report, Lagarde punkt 180 som presiserer at artikkelen gjelder kommunikasjon mellom myndighetene. I henhold til artikkel 60 har Norge gjort en reservasjon ved ratifikasjonen ved at det er tatt forbehold mot bruken av fransk. Se nærmere i Prop. 102 LS (2014-2015) punktene 3.7, 5.2 og 5.4, sidene 126-127.

Bestemmelsene som foreslås i forskriften § 3 har et pedagogisk siktemål, og er ment å bidra til å lette gjennomføringen av konvensjonen i praksis.

Første ledd gjelder henvendelser ut av Norge. Artikkel 54 gjelder nr. 1 gjelder «[a]ny communication», oversatt av departementet til «[e]nhver henvendelse». Departementet viser til merknaden til § 2 og forutsetter at språkkravet gjelder alle skriftlige henvendelser fra sentralmyndigheten eller annen kompetent myndighet i Norge som sendes sentralmyndighet eller annen myndighet i en annen konvensjonsstat. Når henvendelsen sendes fra sentralmyndigheten skal denne sørge for oversettelsen, og kostnader ved oversettelse skal dekkes av den person eller myndighet som sentralmyndigheten bistår. Departementet antar at privatpersoner i noen tilfeller vil kunne søke om å få dekket utgifter innenfor ordningen med fri rettshjelp, jf. lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp.

Når annen kompetent myndighet sender henvendelser direkte, er det opp til denne myndigheten å dekke oversettelse, eventuelt å få dekket dette fra den personen som bistår.

Annet ledd gjelder henvendelser til Norge. Dersom en henvendelse til Norge ikke oppfyller konvensjonens krav til språk og oversettelse, må mottakende myndighet henvende seg til senderstaten og be om at dette rettes. Mottakende myndighet i Norge skal ikke selv besørge og betale for oversettelse av dokumenter inn til Norge.

Tredje ledd gjelder henvendelser mellom de nordiske land. I henhold til konvensjon 17. juni 1981 har nordiske statsborgere rett til å benytte sitt eget språk.

Til § 4

Paragraf 4 *første punktum* gjelder Haagkonvensjonen 1996 artikkel 38. Sentralmyndigheter og andre offentlige myndigheter skal ifølge Haagkonvensjonen artikkel 38 nr. 1 i utgangspunktet dekke egne utgifter i forbindelse med anvendelse av reglene i kapittel V om samarbeid. Det er likevel mulig å ta rimelig betaling for bistand til andre konvensjonsstaters myndigheter. Paragraf 4 presiserer hvordan konvensjonens artikkel 38 skal anvendes. Kostnader ved oversettelse er regulert i forskriften § 3.

Med «offentlige myndigheter» i artikkel 38 menes administrative myndigheter, og ikke rettslige. Sentralmyndigheten og andre administrative myndigheter må etter artikkel 38 selv dekke blant annet faste driftskostnader, samt utgifter til korrespondanse, formidling av opplysninger, innsamling av informasjon, lokalisering av barn, organisering av meklings og iverksettelse av tiltak truffet av kompetente myndigheter i annen konvensjonsstat:

I Practical Handbook og Explanatory Report fremgår det at betalingen som fremsettes overfor en annen stat skal formuleres med en viss grad av moderasjon Dette gjelder enten man krever

refusjon eller betaling i forkant. Myndighetene skal gi tydelig informasjon om eventuell betaling i forkant av en tjenesteytelse.³

Bestemmelsen er ikke ment å regulere rettslige myndigheters kostnader. Dette innebærer at utgifter til rettergang, og i særdeleshet utgifter til advokat, faller utenfor konvensjonens anvendelsesområde. Stater som er parter i konvensjonen kan inngå avtaler om utgiftsfordeling, jf. artikkel 38 nr. 2.⁴

Departementet vil ikke med dette fastsette regler om å ta betaling. Paragraf 4 *annet punktum* tydeliggjør imidlertid at det er sentralmyndigheten selv som har kompetanse til å beslutte at det eventuelt skal tas betaling i det enkelte tilfelle i tråd med konvensjonens regler.

Departementet forutsetter at det i så fall bør utarbeides retningslinjer for dette i sentralmyndigheten. Det vil således være sentralmyndigheten som beslutter om det skal tas betaling i det enkelte tilfelle, innenfor konvensjonens regler, og krav om betaling er ikke et enkeltvedtak som kan påklages.

Når det gjelder begrepet «betaling» er det sett hen til konvensjonens begrep «charges», oversatt med «betaling» i Prop. 102 LS (2014-2015), jf. også oversettelsen av Haagkonvensjonen 1980 artikkel 26. I den grad Finansdepartementets rundskriv R-112/2015 om vilkår for å innføre statlig gebyr- eller avgiftsfinansiering får anvendelse, må sentralmyndigheten ved spørsmål om betaling se hen til rundskrivet.

Forskriften regulerer ikke andre offentlige myndigheters adgang til å ta betaling for tjenesteytelser, herunder kommunenes adgang. Departementet legger til grunn at den enkelte myndighet som har slik adgang, eventuelt selv må bestemme dette, innenfor de rammer konvensjonen setter.

Se nærmere om utgifter i Prop. 102 LS (2014-2015) punkt 3.6 (side 32), og Practical Handbook 2014 punkt 11.35 flg. og Explanatory Report, Lagarde 1998 punkt 152 flg.

Til § 5

Paragraf 5 fastsetter at forskriften trer i kraft 1. juli 2016. På samme tidspunkt trer konvensjonen og lov om Haagkonvensjonen 1996 i kraft.

Ikraftsetting av konvensjonen samt ikraftsetting av lov og lovendringer som gjennomfører konvensjonen i norsk rett, må skje samtidig. Konvensjonen trer i henhold til artikkel 61 nr. 2

³ Practical Handbook 2014 punkt 11.35. Se også Explanatory Report, Lagarde 1998 punkt 152. «However, Article 38 recognises that the authorities of Contracting States retain the «possibility of imposing reasonable charges for the provision of services». If such a Contracting State does impose such charges, whether the imposition is seeking reimbursement for costs already incurred or requesting the provision of funds before the service is furnished, the charge should be formulated «with a certain amount of moderation». In addition, authorities should provide clear information about such charges in advance.

⁴ Artikkel 38 svarer til Haagkonvensjonen 1980 om barne bortføring artikkel 26. Etter denne konvensjonen er også utgangspunktet at enhver sentralmyndighet skal bære sine egne utgifter ved anvendelsen av denne konvensjon, men det kan likevel kreves betaling for utgifter som har oppstått eller ventes å oppstå i forbindelse med selve tilbakeleveringen av barnet. Se også rundskriv om barne bortføring fra 1. januar 2016.

bokstav a i kraft tre måneder etter deponering av ratifikasjonsdokumentene hos depositaren for konvensjonen som er Nederlands utenriksdepartement.